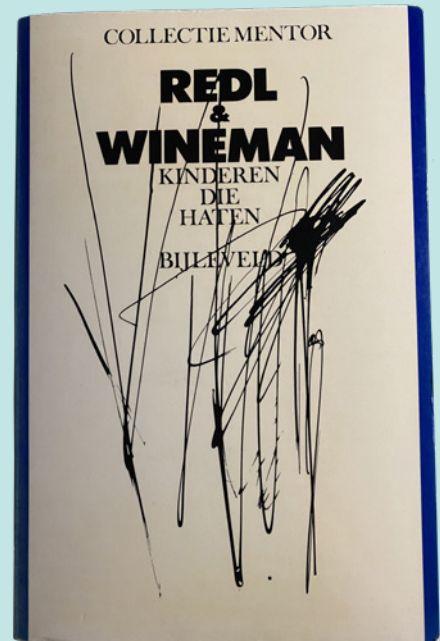

Kinderen die haten

De NVO bestaat dit jaar 60 jaar. Een mooi moment om boeken te herlezen die invloed hadden op ons pedagogisch denken en handelen. Omdat ze indruk maakten of ons iets leerden dat we nog steeds gebruiken. Mariska van der Steege trapt af met een boek dat oorspronkelijk in 1951 verscheen en ze in haar studietijd las. Ze herinnert zich hoe de verhalen van de jongeren haar toen raakten.

Kinderen die haten gaat over tien kinderen die de auteurs, Fritz Redl en David Wineman, met een team van collega's gedurende anderhalf jaar - van 1946 tot 1948 - opvingen in het *Pioniershuis*, in de buurt van Detroit, Verenigde Staten. Dit experiment was bedoeld om te achterhalen wat er met de kinderen (van acht tot tien) aan de hand was, hoe het 'met hen uit te houden' en hoe ze te behandelen. De jongens, er waren geen meisjes, zouden we nu karakteriseren als kinderen met meervoudige en ernstige gedragsproblemen. De talloze gedetailleerde observaties die het team opdeed in het dagelijks samenleven met de jongens, blijven ook bij herlezing indrukwekkend. Waar vind je nog dit soort nauwkeurig onderzoek naar de eigen praktijk en zo'n precieze beschrijving van praktijkgevallen?

Menselijk afval

Het nu wat archaisch aandoende taalgebruik vraagt enig doorzettingsvermogen. Maar de actualiteit van de inhoud verraste me regelmatig. Redl en Wineman beginnen met forse kritiek op de toenmalige samenleving, die anno 2022 onverminderd van toepassing is. Zij typeren deze jongens als 'kinderen die haten', maar het zijn volgens hen net zo goed 'kinderen die niemand wil hebben'. *'De kinderen-die-haten worden een onoplosbaar probleem voor de gemeenschap waarin ze leven. Het gevolg is een ontzaglijke en dieptreurige massa menselijk afval.'* Geldt dat eigenlijk ook niet voor de jongeren die we nu nog opsluiten in gesloten instellingen, vaak aan de rand van grote steden of in bosrijke gebieden, en die we eufemistisch 'jeugdzorgplus-instellingen' noemen?

Stabiele volwassenen

Sinds eind jaren veertig hebben we op allerlei vlakken - gelukkig - flinke progressie gemaakt. De focus van Redl en Wineman's observaties is vooral gedragsmatig. Sinds die tijd hebben we steeds meer oog gekregen voor de oorzaken van zulk ernstig impulsief, onregelmatig en agressief gedrag. We zien het nu als een gevolg van traumatische ervaringen in de vroege jeugd, zoals mishandeling of verwaarlozing, en het niet kunnen hechten aan stabiele volwassenen. Omdat die volwassenen er niet waren, veelvuldig wisselden of emotioneel niet beschikbaar waren.

Andere woorden

De psychoanalyse was in hun tijd het leidende kader, dus spreken de auteurs over de driften van de kinderen. En hoe hun ego en superego deze in toom moeten houden. Ze waren al op zoek naar andere woorden, zo noemen ze het ego het 'controle-systeem' en het superego het 'geweten'. Beide hebben ontwikkeling nodig om gedrag in toom te houden en te reguleren.

Het 'controle-systeem' zouden we nu eerder zelfbeheersing of emotieregulatie noemen. Maar de verleidingen en triggers die bij de jongens agressief, druk en onregelmatig gedrag oproepen, zijn onverminderd herkenbaar: frustraties, soortgelijk gedrag van de andere kinderen - groepsverhitting - of angst voor het onbekende.

tekst: Mariska van der Steege

Fritz Redl & David Wineman (1987). *Kinderen die haten*. Erven J. Bijleveld, Utrecht.